

Naročnina za Jugoslavijo:
celoletno 180 din (za ino-
zemstvo: 210 din), za 1/2 leta
90 din, za 1/4 leta 45 din,
mesečno 15 din. Tedenska
izdaja za celo leto 60 din.
Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana,
Gregorčičeva ulica 23. Tel.
25-52. Uprava: Gregor-
čičeva ul. 27. Tel. 47-61.
Rokopisov ne vračamo. —
Račun pri poštni hranil-
nici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek,
sreda in petek

Ljubljana, sreda 8. januarja 1941

Cena posamezni številki din 150

Bodoče kmetijske cene

Vojna je povzročila, da je velik del Evrope odrezen od držav, iz katerih je redno dobival blago. Posledica tega je, da manjka v Evropi kmetijskih proizvodov, do čim se čezmorske dežele v preobilici teh pridelkov naravnost dušijo. Kjer primanjkuje blaga, tam rastejo cene, kjer pa je blaga premalo, tam cene padajo. In tako vidimo, da tudi pri nas cene agrarnih proizvodov silno rastejo, da so dosegle že pretirano višino in da so eden glavnih vzrokov sedanje hude draginje, dočim v čezmorskih deželah padajo. Na ta način je nastalo med našimi cenami agrarnih proizvodov ter onimi v čezmorskih deželah že kričeče nerazmerje.

Na plenarni seji Zavoda za proučevanje hrvatskega in narodnega gospodarstva je o tem govoril direktor direkcije za zun. trgovino dr. Bičanić ter med drugim navedel:

V Ameriki se danes prodaja pšenica za 150 din ceneje ko pri nas. Cena kornice je padla za 50 odstotkov, masti pa za 15 odstotkov, kar pomeni, da se mast na debelo prodaja po 5 din. Cene oljarij so pri nas šestkrat večje ko v Ameriki. Cene bombaža so pri nas petkrat večje ko v čezmorskih deželah itd. Dočim vlada tam stiska zaradi preobilice blaga, je pri nas stiska zaradi pomanjkanja.

Dr. Bičanić je nato opozoril, kaj more nastati, ko se vojna neha. Znano je, da se bo potem zopet začela redna izmenjava blaga in da ne bo nihče mogel preprečiti, da bodo mnogo nižje cene po svetu vplivale tudi pri nas. Cene agrarnih proizvodov bodo takrat neizogibno padle in kmetovalci bo prišel v težko stisko. Ali bodo naši kmetovalci pripravljeni, da vzdrže naval cenjenih predmetov iz Amerike?

Dr. Bičanić zato predlaga, da se sedanja visoka konjunktura kmetijskih cen porabi za povečanje kmetijske proizvodnje. Ta bi se mogla dvigniti najmanj še za enkrat tako visoko in večja količina bo nadomestila kmetovalcu vsaj do neke mere izgubo pri padcu cen, oz. še bolj pravilno povedano pri nazadovanju današnjih že previsokih cen.

Ta pogled v bodoči razvoj kmetijskih cen pa dokazuje še nekaj drugega, da namreč naš agrarni protekcionizem ni bil nič kaj posebno utemeljen. Cene kmetijskih pridelkov se niso izveze iz protidraginjske uredbe zato, da bi se dvignila kmetijska proizvodnja, temveč samo zato, ker se je licitiralo navzdol na lov za naklonjenost kmetijskih volivcev. Visoke cene niti kmetiskim proizvajalcem niso zato prinesle onega blagoslova, ki bi ga mogle. Ni se gledalo na to, da se višji izkupički porabijo za nakup umetnih gnojil, za melioracijo itd. Naša kmetijska proizvodnja je v glavnem ostala tam, kjer je bila, ker se konjunktura ni racionalno izkoristila. Protekcionizem bi moral veljati dvigu agrarne proizvodnje, veljal pa je kmetiskemu volivcu.

Pri tej priliki pa se razgrinja še drugo vprašanje. Danes bi hoteli nekateri z vsemi sredstvi uveljaviti napačno načelo, da je prodajna cena odvisna le od nabavne ce-

ne in brez ozira na dnevno tržno ceno. Ko pa bo vojne konec, bodo ti isti ljudje zopet hoteli uveljaviti čisto drugo načelo, da je namreč nabavna cena brez pomena in da odloča le dnevna tržna cena, če je ta seveda nižja od nabavne. Jasno je, da se s takšnim neprestanim menjavanjem gospodarskih načel ne more doseči nič drugega ko nered.

Pri določevanju cen za agrarne proizvode pa bomo najbrže še en-

krat doživeli one hude napake, ki smo jih že enkrat doživeli, ko se je skušal z državno intervencijo zaustaviti padec agrarnih cen. Na stotine milijonov din so morali takrat žrtvovati pasivni kraji zaradi te intervencije, a kljub temu ni bilo pravega uspeha. Sedaj se nam obljublja nekaj podobnega. Konsumenti, med katerimi pa je tudi zelo veliko kmetijskega prebivalstva, so morali sedaj plačevati nerazmerno visoke cene za agrar-

ne proizvode. Po vojni pa naj plačujejo znova previsoke cene zato, ker se v časih konjunktura ni ustvarila nobena rezerva in ker se tudi ni poskrbelo za dvig agrarne proizvodnje.

Res je, da danes še ni mogoče govoriti o koncu vojne, vendar pa je tudi danes že čas, da malo pomislimo na oni čas, kajti sicer bomo doživeli težke neprijetnosti in gospodarski razmah dežele bo kljub miru nemogoč.

Zvišanje davka na poslovni promet

Znova premalo preudarieni predpisi

Dan na dan, tako res že moremo reči, doživljamo, da se izdajajo napačni predpisi, ker se prej ne zaslišijo gospodarski ljudje. Tudi nedavna uredba o zvišanju davka na poslovni promet to znova dokazuje, kakor priča dopis, ki smo ga prejeli od industrijskega podjetja in ki se glasi:

Iz nove uredbe v gornji zadevi o zvišanju davka na poslovni promet smo razbrali med drugim tudi naslednje:

Pri št. 47. seznama luksuznih predmetov se dodaja nova točka, po kateri se plača luksuzni davek v izmeri 40% tudi od tkanin, ki tehtajo v kvadratnem metru 200 gramov ali manj.

Na vsak način mora tu biti napaka, ali pa je bila ta uredba izdana zopet brez sodelovanja strokovnih krogov.

V smislu imenovane uredbe velja 40% za zvišanje luksuznega davka skoro za vse izdelke iz bombaževine, posebno pa za one, ki so namenjeni manj premožnim slojem. To velja tudi za predmete, ki so v smislu okrožnice Saveza

tekstilnih industrija Kraljevine Jugoslavije št. 1486/940 z dne 29. oktobra pr. l. določeni kot enotni predmeti.

Kakor je znano iz raznih pogajanj z interesi, je bila v splošnem določena teža ca. 120 gramov za 1 tekoči meter 75—80 cm širokega blaga, kar pomeni ca. 150 gr za 1 m². (Uredba pravi: Pod 200 grami za 1 m².)

Kvaliteta v teži ca. 150 gr za 1 m² predstavlja že meščansko kvaliteto, medtem ko se zahteva za revne sloje v Bosni, Hrvatski, Črni gori in ostale pokrajine, kjer je revno ljudstvo v večini, lažje blago, ki je torej kvalitativno slabše in tehta ca. 100—120 gr po m².

Iz tega sledi, da se odreja luksuzni davek za blago, ki je namenjeno edinole najbolj revnim slojem in poleg tega za blago, ki ni v nobenem oziru luksuzno, temveč ljudem neobhodno potrebno. Stori se torej zopet težka napaka, ki pa bi se z lahkoto preprečila, če bi gospodje avtorji nove uredbe vprašali za mnenje strokovnjake iz vrst industrijev ali

trgovcev. Takoj bi zvedeli, kateri predmeti so luksuzni, kateri pa ne.

Pri tej priliki treba tudi še zavrniti zmotno mnenje nekaterih uradnih ljudi, da se more že po carinski tarifi določiti, katero blago naj se smatra kot luksuzno in katero ne. To mnenje je zmotno, ker gostola in teža blaga nista vedno tudi dokaz luksuznega značaja blaga. To vprašanje morejo pravilno rešiti samo industrialci in trgovci, zato pa naj se ti tudi prej vprašajo za mnenje in šele potem naj se predpiše, katero blago velja kot luksuzno.

Storjena napaka naj se zato popravi in čim prej, ker bo sicer vsa trgovina z bombaževinastim blagom zastala. Citirana uredba je namreč že s 1. januarjem stopila v veljavo. Bombaževinasto blago pa, ki ga kupujejo le revni sloji, nikakor ne prenese visokega luksuznega davka in zato mora zastati trgovina s tem blagom. Od tega pa bodo udarjeni ravno najbolj revni ljudje.

Zato ponavljamo še enkrat, da se mora storjena napaka čim prej popraviti!

Gorečnost, ki ni dobra

Neutemeljene zahteve proti lastnikom avtomobilov

Zadnji »Službeni list« objavlja razglas o spremembah pri kartah za nakup bencinske mešanice.

Uvod tega razglasa se glasi: »Za l. 1941. je natisnila uprava drž. monopolov potrebno število kart za nakup bencinske mešanice in jih dostavila banskim upravam, da jih izročijo lastnikom motornih vozil.« Nato so našteje spremembe na kartah in določbe glede oddajanja bencinske mešanice.

Uradni razglasi so dostikrat nejasni, prej citirani razglas pa je tako jasan, da bolj biti ne more. Pravi na kratko vse, kar je treba povedati. Nove karte so se natisnile in sedaj so se poslane banskim upravam, da jih izroče lastnikom motornih vozil. Nič drugega se ne nalaga banskim upravam, kakor izročitev kart. To naročilo je tudi nad vse razumljivo, ker brez kart lastniki motornih vozil ne dobe bencinske mešanice in torej tudi ne bi mogli voziti. Ker pa plačujejo celo vrsto davščin za to, da morejo voziti, morajo tudi dobiti karte.

Vse to je tako enostavno in jasno, da ne more biti bolj.

In vendar se je našel birokrat, ki je mislil, da mora tu zablisteti še v posebni luči njegova gorečnost.

Kar na svojo roko je določil, da dobe karte le tisti lastniki, ki predlože prometno knjižico, t. j. ki so plačali vse davke. Predpisal je torej, da morajo lastniki najprej predložiti davčno potrdilo o plačanju davkih, šele potem dobe karte.

Ta samolastna zahteva ni le brez vsake zakonite podlage, temveč celo v direktnem nasprotju z zakonskimi predpisi. Kajti taksa za motorna vozila se mora plačati šele do konca januarja in tudi banoinska taksa se ne plača takoj 1. januarja. Noben lastnik motornega vozila ni torej dolžan, da te takse plača že do 7. januarja, kar je čisto samolastno zahteval uradnik, ki bi moral izročiti bencinske karte.

Proti tej samolastnosti moramo odločno protestirati.

Odločno moramo pa ugovarjati tudi temu, da se na takšen način povzročajo ljudem brez potrebe sitnosti in pota. Naloga uradnikov je, da olajšajo izpolnjevanje zakonskih predpisov, ne pa da njih izdajanje otežkočujejo. Niti najmanj pa je dopustno, da si v svoji gorečnosti, da se izrazimo silno milo, izmišljajo dolžnosti, ki jih v zakonskih predpisih sploh ni.

Dotični birokrat je svojo zahtevo utemeljil s tem, da na ta način ne bo potrebnih eksekucij. Ne glede na to, da je zelo obžalovati, če vidi uradnik v vseh strankah same prestopnike in da je zelo žalostno, če se pošteno državljan tako slabo cenijo, je v tem tudi zelo žalosten znak strahu pred delom.

Pa tudi s stališča uradnikov samih je takšno postopanje zelo malo premišljeno. Če kdaj potrebujejo uradniki simpatij javnosti, jih potrebujejo danes, ker brez teh ne bodo nikdar dosegli zboljšanja svojih prejemkov. Z nepotrebnimi sitnostmi, ki jih povzročajo ljudem, pa simpatij javnosti prav gotovo ne bodo dosegli.

Zato naj se pokaže gorečnost le tam, kjer je koristna, nikar pa naj ta ne postane nadloga za ljudi.

Prodaja drv državnim in samoupravnim ustanovam

Urad za kontrolo cen v Beogradu razglasa, da smejo prodajalci in trgovci pri prodaji drv pobirati od državnih in samoupravnih ustanov in uradov poleg maksimalne cene tudi državne in samoupravne takse, ki obremenjujejo te privatne posle.

Zasedanje reklamacijskega odbora

Reklamacijski odbor pri fin. direkciji v Ljubljani je začel zasedati. Vsi davčni zavezanci, ki so vložili pritožbe na reklamacijski odbor ali katerih zadeve bo obravnaval reklamacijski odbor, naj sporoče svoje želje oz. podatke članom reklamacijskega odbora v tajništvo Združenja trgovcev v Ljubljani.

Trgovske obratovalnice s steklom in porcelanom

bodo v bodoče imele svoje obratovalnice odprte od 8. do 12. in od 14. do 18. ure zvečer, nakar se kupujoče občinstvo opozarja. — Združenje trgovcev v Ljubljani.

Tolmačenje protidraginjske uredbe

Urad za kontrolo cen je izdal naslednje tolmačenje:

Na vprašanje neke trgovinsko-industrijske zbornice, če se predpis čl. 6. uredbe o zatiranju draginje in brezvestne spekulacije nanaša na vse predmete, ki se prodajajo ali samo na one, ki spadajo pod uredbo o zatiranju draginje in brezvestne spekulacije, izreka urad za kontrolo cen naslednje svoje mnenje v smislu člena 6. in nasl. uredbe o kontroli cen:

Uredba o zatiranju draginje in brezvestne spekulacije našteva v svojem 1. čl. taksativno predmete, ki spadajo pod njene predpise ter se more zato tudi čl. 6. uredbe, ki predstavlja samo poseben predpis o označevanju, uporabiti samo za one predmete, na katere se nanaša uredba, torej na one, ki so navedeni v njenem 1. členu.

Iz stilizacije čl. 6., po katerem je dolžan vsak, ki prodaja živila in »drugo blago«, se ne more sklepati, da se čl. 6. nanaša na vse blago vobče, temveč se mora jo pod pojmom »ostalo blago« smatrati samo predmeti iz čl. 1. uredbe razen živil, ki jih čl. 6. izrečno navaja.

Po čl. 6. uredbe se morajo cene označiti posamezno ali na skupnem ceniku, kar pomeni, da se morejo cene označiti na vsakem posameznem predmetu ali na skupnem ceniku, ki se mora razobesiti oz. pritrčiti na vidnem mestu.

Stanje naših kliringov

Po zadnjem izkazu o stanju naših kliringov se je naš dolg Nemčiji znova zvišal, dočim je padel naš dolg Italiji. Podrobno sliko o gibanju kliringov dajejo naslednje številke (vse v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:		
	31. 12.	22. 12.
Bolgarska din	1'32	1'39
Francija fr. fr.	6'28	6'28
Franc. kolonije fr. fr.	2'76	2'68
Nizozemska fl.	2'80	2'44

Pasivni kliringi:		
Madžarska din	75'10	72'83
Poljska din	18'70	18'70
Romunija din	3'96	4'10
Slovaška Ks	31'72	29'47
Češko Moravska Kš	53'07	54'04
Turčija din	11'52	20'90
Nemčija RM	57'55	53'63
Italija din	16'18	23'76
Belgija din	3'35	3'61
Norveška din	0'31	0'31
Danska zbiralni din	0'23	0'13
Danska likvid. din	2'49	2'24

Opozorilo trgovcem s surovimi kožami, usnjem in kavčukom

Osrednji odsek trgovcev s surovimi kožami pri Zvezi trgovskih združenj sporoča vsem trgovcem s surovimi kožami, usnjem in kavčukom, da se dobi pri njem novi obrazec št. 3. Ureda za kontrolo cen v Beogradu za prijavo zaloga v smislu uredbe o prijavi zaloga blaga.

Nov privilegij

»Službene novine« z dne 14. decembra so objavile uredbo o ugodnostih glede javnih davščin, ki jih je dobila družba »Mašinsko metalurgijsko industrijsko preduzeće ing. Luka Špartalić« v Beogradu zaradi važnosti podjetja za narodno obrambo. Ugodnosti se nanašajo na oprostitve plačevanja državne in samoupravnih trošarin in drugih davščin na električni tok, vseh taks in davščin za postavljanje in uporabljanje stavbenih objektov in instalacij, potrebnih za proizvodnjo, uvozne carine in vseh samoupravnih davščin (razen ležarine) na stroje, rezervne dele, aparate, instrumente in pogonski material, in sicer za dobo 5 let. Poleg tega se podjetje oprošča za 10 let plačevanja pridobnine (osnovnega in dopolnilnega minimalnega davka) posebnega davčnega dodatka po zakonu o neposrednih davkih ter dotičnih samoupravnih doklad. Ta oprostitve je v prvih letih absolutna in se potem znižuje na ta način, da plača družba v 10. letu trajanja davčne oprostitve 10%.

Menda po takšnih pogojih ne bi pri nas zmanjkalo podjetij, važnih za narodno obrambo.

Načrt naredbe o kontroli izvoza jajc

Direkcija za zun. trgovino je izdelala načrt naredbe o kontroli izvoza jajc. Po tej uredbi bodo smeli izvažati jajca samo registrirani izvozniki na podlagi izvoznega potrdila direktorja. Zaregistrirani se bodo mogli samo izvozniki, ki so že skozi tri leta izvažali jajca. Izvažati bodo nadalje smele jajca zadrage, toda samo blago svojih članov. Pogoj registracije je nadalje, da ima izvoznik potrebne prostore za skladiščenje najmanj 15 stopinj pod ničlo. Vsak izvoznik bo moral po tem načrtu položiti kavejlo v višini 25.000 din. Izvozne kontingente jajc bo razdeljevala Direkcija za zunanjo trgovino na predlog zajednice izvoznikov jajc, ki pa se mora šele ustanoviti. Po načrtu si direktorja tudi pridruže pravico, da ustanovi prodajno centralo, da kontrolira izvozno blago in da kontrolira cene.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 4. januarja je objavil: Uredbo o spremembi zakona o notranji upravi — Naredbo o kontroli izvoza žive živine — Naredbo o kontroli izvoza lesa, lesnih izdelkov in gozdnih proizvodov vobče — Zvišanje pokojnin monopolskih delavcev — Spremembo pri karatah za nakup bencinske mešanice — Naredbo o spremembi čl. 2. naredbe o spremembi lovopusta in o zaščiti redke divjadi — Odločbo o razveljavitvi 3. odst. čl. 10. odločbe o cenah mesa in masti — Razglas o odložitvi volitev delavskih in nameštenskih zaupnikov — Popravek v odločbi bana o maksimiranju cen za usnje.

Občni zbori

Ustanovni občni zbor tvrdke Fr. Premrov & sin, lesne industrijske d. d. v Ljubljani bo v ponedeljek dne 13. januarja ob pol 12. uri v pisarni javnega notarja Mateja Hafnerja v Ljubljani.

Izvoz žagarskih odpadkov, mehkega lesa v kolobarjih in oglja v Švico

Osrednji lesni odsek pri Zvezi trg. združenj sporoča naslednjo okrožnico Direkcije za zun. trgovino:

Na podlagi konference z dne 11. decembra 1940. se je določilo kakšne kakovosti in po kakšnih cenah se bodo izvažali žagarski odpadki in mehki les v kolobarjih v Švico.

Izvozna dovoljenja se bodo po teh sklepih izdajala le za spodaj vpisane kakovosti in po spodaj naznačenih cenah:

I. Žagarski odpadki od iglavcev, zdravo blago, kakor pade pri žaganju, zvezani v snope v dolžini 1 m, vendar se znotraj v snopih tolerirajo razne dolžine izpod 1 m: minimalna cena šv. fr. 535.—, maksimalna cena šv. fr. 570.—.

II. Kolobarji iz drv za kurivo, od iglavcev:

minimalna cena šv. fr. 550.—, maksimalna cena šv. fr. 600.—, vse za 10 ton franko vagon pariteta Buchs.

Izvozniki, ki hočejo izvažati žagarske odpadke in kolobarje v Švico, morajo svoje prodaje vskladiti s prej navedenimi pogoji in cenami. To velja tudi za izvoznike, ki so že prej predložili svoje prošnje direktorji.

Prošnje za izdajanje izvoznega potrdila se vlagajo na Direkcijo za zun. trgovino, Beograd, poštni predal 818. Prošnje morajo vsebovati naslednje podatke:

1. ime in sedež (natančen naslov) domačega izvoznika,
2. ime in sedež (natančen naslov) tujega uvoznika,
3. datum zaključka in rok, do katerega se mora dobava izvršiti,
4. kakovost,
5. količina v tonah, za vsako kvaliteto posebej,
6. prodajna cena (za vsako kvaliteto) posebej:
 - a) v dinarjih franko jugoslov. meja oz. fob jugoslov. pristanišče,
 - b) v šv. frankih, franko vagon pariteta Buchs,
7. vrednost izvoza v din,
8. nakladalni kraji,
9. ali je blago lastne proizvodnje,
10. izhodna obmejna postaja ali pristanišče v državi,
11. način plačila blaga,
12. ali je za dotični uvoz v Švicarski že izdano uvozno dovoljenje, številko in datum tega dovoljenja.

Prošnji morajo izvozniki priložiti:

1. kupoprodajno pogodbo glede dotičnega izvoza v originalu,
2. pismo pooblaščenega denarnega zavoda, naslovljenega na Direkcijo za zun. trgovino za devizno direktorjo Nar. banke, s katerim se zahteva dovoljenje za izdajanje valutnega potrdila (uverjenja) za dotični izvoz.

Izvozniki smejo zahtevati izvozno potrdilo samo za dejansko prodane količine in za blago, s katerim efektivno razpolagajo v trenutku, ko vlagajo prošnjo.

Direkcija za zun. trgovino bo dostavila izvozniku hkrati svoje izvozno potrdilo in dovoljenje devizne direktorje NB. Na podlagi teh dokumentov dobi izvoznik od pooblaščenih zavodov valutno potrdilo, ki je poleg izvoznega potrdila direktorje za zun. trgovino potrebno za izvozno carinjenje. Devizna direktorja NB ne bo več izdajala deviznih dovoljenj za izvoz na

prošnje, ki bi ji bile dostavljene mimo direktorje za zun. trgovino.

Prošnje, naslovljene na direktorjo za zun. trgovino morajo biti kolkovane z 10 din ter s po 20 din za vsako potrdilo, ki se v tej prošnji zahtevajo. Pismo za devizno direktorjo NB ni zavezano kolkovanju.

Pri izdajanju izvoznih potrdil direktorje za zun. trgovino se bo pobirala posebna taksa, predpisana z odlokom trgovinskega ministra in ki znaša za žagarske odpadke ter kolobarje od iglavcev 6 din za tono.

Poleg tega pa bo direktorja od izvoza žagarskih odpadkov pri izdajanju izvoznega potrdila pobirala tudi prispevek za izravnanje dobička v višini 500 din od 10 ton-

skega vagona. Kolobarji izpod 25 centimetrov niso zavezani plačevanju prispevka.

Okrožnica direktorje za zun. trgovino navaja nadalje za izvoz v Švico naslednje cene:

Bukovo oglje, enkrat vilano brez zemlje, suho in dobro žgano minimalna cena šv. fr. 1.700, maksimalna cena šv. fr. 1.800. Mešano oglje (kakor zgoraj) minimalna cena šv. fr. 1.600, maksimalna cena šv. fr. 1.800. Bukovo retortno oglje minimalna cena šv. fr. 1.700, maksimalna cena šv. fr. 2.000.

Lesno oglje v prahu: šv. fr. 1400.—.

Vse cene za 10 ton franko vagon, pariteta Buchs.

Na naslov monopolske uprave

Manjka tobaka in vžigalic

Že nekaj časa so precej stalne pritožbe prebivalstva, da primanjkuje monopolskih predmetov. Pred enim letom je prebivalstvo zlasti občutilo pomanjkanje petroleja. Cele vasi so bile celo na božične praznike brez petroleja in s tem tudi brez razsvetljave, da so ljudje v temi prebili božične praznike. Tako silno je bilo pomanjkanje petroleja v Sloveniji (in tudi v drugih banovinah), da je petrolej v Sloveniji celo izgubil svoje staro ime »smrdljivec«.

Skozi vse leto so se tudi ponavljale tožbe zaradi pomanjkanja soli. Enkrat je manjkalo morske, drugič živinske, tretjič pa fine namizne soli.

Sedaj pa se čujejo pritožbe, da trafikanti v terek pred novim letom, ko so mogli računati na posebno ugoden odjem, niso mogli dobiti nekih vrst tobaka in tudi ne vžigalic.

Enkrat zmanjka soli, drugič petroleja, tretjič tobaka, nato vžigalice! To dokazuje, da nekaj ni v redu. Mislimo, da ni težko ugotoviti, kje je vzrok, ker so zainteresirani trgovci že dostikrat navedli te vzroke. Pri monopolski upravi pravijo, da je vzrok v kupičenju blaga, ker si nekateri po trošniki ustvarjajo zaloge. Nekaj

resnice je v tem vsekakor! Toda kdo bo delal zaloge tobaka, ko pa se ta tako hitro pokvari!

Mnogo bolj se nam zdi verjetno, da je vzrok kje drugje in tudi v interesu monopolske uprave bi bilo, da te razloge prav temeljito preišče.

Monopolska uprava ima sicer to izredno ugodno stališče, da ji je odjem njenih predmetov vedno zagotovljen, ker nihče drug teh predmetov sploh ne sme prodajati. Vendar pa zaradi tega tudi ni treba, da bi se kar venomer ponavljale nerednosti, ki so čisto nepotrebne in ki morajo na vse zadnje škodovati tudi monopolski upravi sami. Zato naj se napravi red in naj se poskrbi vsaj, da ne bo nikdar primanjkovalo monopolskih predmetov. Ta zahteva je tem bolj upravičena, ker sploh ni nobenih stvarnih razlogov za to pomanjkanje. Sicer pa so tudi monopolski predmeti tako dragi in dajejo državi tako lep dobiček, da že iz tega razloga ne bi smelo nikdar priti do pomanjkanja monopolskih predmetov.

Zato apeliramo na monopolsko upravo, da napravi red in da poskrbi, da bodo njeni predmeti vedno in povsod v zadostni količini na razpolago.

Politične vesti

Min. predsednik Filov se je vrnil v Sofijo. Vesti, da bi Nemčija ultimativno zahtevala od Bolgarske prost prehod svojih čet skozi Bolgarsko, so se izkazale kot neresnične. Prav tako se niso potrdile vesti, da bi se Bolgarska pridružila berlinskemu paktu. Zaenkrat je ostal položaj na Balkanu neizpremenjen.

Grški ministrski predsednik Metaxas je označil kot grški vojni cilj zajamčenje grške neodvisnosti in integritete ter združitve Grkov, vendar pa se to ne bo zgodilo na račun drugih držav.

Sovjetski poslaniki iz Beograda, Ankare, Aten in Bukarešte so bili poklicani v Moskvo, da poročajo svoji vladi o položaju na Balkanu.

Predsednik Roosevelt je 5. t. m. otvoril z velikim govorom zasedanje novo izvoljenega amer. kongresa. Roosevelt je izjavil: Še nikdar niso bile Združene države tako ogrožene kot sedaj, ker še nikdar ni hotel en sam narod obvladati sveta. Že leta 1914, ko je bila nevarnost mnogo manjša, se je začel ameriški narod zavedati, kaj bi pomenil zanj padec demokratičnih držav. Versajski mir je bil bolj pravičen, kakor to, kar je začelo nastajati po Münchenu. Danes je demokracija na vsem svetu napadana. Mnogo narodov je že izgubilo neodvisnost, a vedno novi so ogroženi. To ima svoj učinek tudi na Združene države. Zato mora kot predsednik povedati, kakšen je položaj. Za varnost naše države in naše demokracije se hrabro bore narodi na štirih kontinentih. Če njih obramba propa-

de, bodo vsa sredstva Azije, Afrike, Evrope in Avstralije pod oblastjo osvajačev. Nesmisel je misliti, da bi se potem Amerika sama mogla postaviti po robu. Tudi se ne sme pričakovati velikodušnost osvajačev. Dokler je angleška mornarica močna, ni za Ameriko nevarnosti. Ameriška politika hoče priznanje pravic in dostojanstva za vse narode. Ta politika mora tudi zmagati. Naša politika je zato proti agresivnim državam. Danes pa potrebujemo še časa, da izpolnimo svojo obrambo. Zato moramo pomagati onim narodom, ki zadržujejo od nas vojno.

Naloge ameriške politike so zato: Pospešiti moramo nacionalno obrambo. Brez razlike strankarske pripadnosti moramo nuditi pomoč onim, ki se bore proti napadalcem. Nikdar ne smemo pristati na diktiran mir, ker mir ne sme biti kupljen za ceno svobode drugih narodov. Zato moramo delati noč in dan, da nadoknadimo to, kar smo zamudili v svojem oboroževanju. Nobena naloga ni za nas važnejša, kakor da smo arzenal za našo obrambo in za obrambo demokratičnih držav. Ti narodi ne potrebujejo od nas človeških sil, temveč le veliko orožja. Ne moremo jim reči, naj se vdajo, ker ne morejo trenutno plačati orožja, ki ga potrebujejo. Zato jim moramo posoditi vojni material, ki nam ga bodo v svojem času plačali bodisi v drugem materialu ali drugem blagu, ki ga bomo potrebovali. Vedno več ladij, letal, tankov in orožja moramo pošiljati napadenim državam! Nobene grožnje nas ne smejo od tega odvrtiti. Če kdo pripravlja proti nam vojno, ne bo čakal na dejanje od nas kakor ni čakal na dejanje Belgije itd. Roosevelt je nato napovedal nove dav-

ke, da se dobe sredstva za večje oboroževanje.

Nato je predsednik Roosevelt naglasil naslednja štiri mirovna načela: 1. Svoboda govora in izraza, slehernika po vsem svetu. 2. Svoboda veroizpovedi. 3. Boda in pomanjkanje morata izginiti in zato se mora skleniti gospodarski sporazum, ki bo vsakemu narodu zagotovil mirno življenje. 4. Strah mora izginiti! Oboroževanje se mora zato tako omejiti, da ne bo mogel noben narod napasti drugega naroda. To je mir, kakor si ga zamišljajo Združene države in ta mir more omogočiti ljudem, da bodo v svobodi živeli pod mednarodnimi zakoni, Ameriške pomoči bodo deležni vsi, ki se bore, da si te pravice pribore ali da jih ohranijo.

Govor predsednika Roosevelta je večina kongresa pozdravila z glasnim odobravanjem. Tako predsednik demokratske koalicije republikanske stranke sta se izjavila po govoru za Roosevelta načela. Predsednik reprezentančne zbornice je izjavil, da je predsednik Roosevelt izrekel v svojem govoru mnenje večine ameriškega ljudstva. V izolacionističnih krogih je naravno Rooseveltov govor naletel na odpor.

V Rimu so označili Rooseveltov govor kot izzivanje, ki naj bi pripravi ločilo velesile od tega, da bi napovedale Združenim državam vojno. V Berlinu izjavljajo le, da je bil govor zelo oster, komentarji pa se prvi dan po govoru še niso objavili.

V Rimu je bila v terek konferenca zastopnikov nemške in italijanske vojske. V odločujočih rimskih in berlinskih krogih pripisujejo konferenci zelo velik pomen.

Naskok na Bardio so začele britanske čete, predvsem Avstralci, v petek zjutraj ter prodrle na več kilometrov dolgi fronti 14 km globoko ter ujele 5000 italijanskih vojakov. V soboto so britanske čete nadaljevale svoj napad, prodrle v samo mesto, da je ostal v rokah italijanskih čet samo še ozek odsek na južnovzhodni strani. Številko ujetnikov se je ta dan zvišala na 15.000 ujetnikov. Pri prodiranju so sodelovale tudi francoske čete generala De Gaullea, ki so odrezale italijanskim četam zvezo proti Torbruku. Britanske čete so v soboto dovršile napad ter zasedle vso Bardio. Številko ujetnikov se je zvišala na 30.000. Med ujetimi so tudi poveljujoči general in 5 drugih generalov.

Italijansko vojno poročilo priznava uspeh Angležev pri Bardii, direktor Ansaldo pa je v svojem vsakodnevem govoru italijanskim vojakom dejal: »Okoli Bardie se vodi energičen boj. Ni izključeno, da je vsa trdnjava, ko vam to govorim, že padla. Če se to dogodi, ne bomo ta dogodek omalovaževali, temveč bomo priznali velik uspeh Angležev, za nas pa žalostno dejstvo.«

Min. predsednik Mussolini je v nedeljo obiskal cesarja in kralja Viktorja Emanuela.

K angleškemu uspehu pri Bardii ji je posebno mnogo pripomoglo ozko sodelovanje angleških pomorskih, kopenskih in zračnih sil. Bombardiranje Bardie in njenih utrdb je bilo silovito in samo angleške ladje so vrgle na Bardio 30 vagonov razstreliv. Posebno učinkovito je bilo obstreljevanje iz 38-centimetrskih ladijskih topov, ki so po vrsti uničili italijanske obalne baterije.

Silen napad na Tripolis so izvršili angleški letalci. Med drugim sta bili po angleških vesteh zadeti tudi dve veliki motorni ladji.

Na albanski fronti se pričakujejo v bližnjih dneh veliki boji, nekateri celo govore o odločilnih, ker obe strani kupičita vojne sile.

Nemška letala prevažajo vsak dan italijanske vojake na albansko fronto. V ta namen je zaposlenih sedaj 50 velikih nemških transportnih letal.

Namesto dosedanje vlade v Vičhyju je bil imenovan triumvirat, ki ga tvorijo admiral Darlan, vojni minister gen. Huntzinger in zun. minister Flandin, ki bodo prevzeli večino ministrstev. Šef vlade ostane seveda maršal Pétain, čigar položaj je z novim triumviratom znatno utrjen. Dosedanji minister Baudoin je odstopil.

Ameriški odpravnik poslov v Vičhyju Murphy je prišel v Casablanca, kjer se je sestal z guvernerjem Maroka generalom Noguesom. Vest je povzročila v New Yorku velikansko senzacijo, ker pomeni, da je dosežen direkten kontakt med gen. Weygandom in Združenimi državami Sev. Amerike.

Maršal Pétain bo baje proglasil Francosko Indokino kot avtonomni dominion.

Angleži so tri noči zaporedoma bombardirali Bremen, da so nastali v mestu silni požari, ki so se videli 200 km daleč. Nemci pa so nato bombardirali Cardiff, naslednji dan pa Bristol.

Vojška služba v Sovjetski vojski je bila podaljšana od 2 na 4 leta.

barva, plesira in kemično snazi obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovrtnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

Denarstvo

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani

objavlja po ministrstvu za trgovino in industrijo z odlokom štev. 45173 z dne 24. decembra 1940. odobreni

XI. odplačilni načrt za stare vloge za čas od 1. januarja do 31. marca 1941. v smislu čl. 20. uredb o zaščiti denarnih zavodov.

1. Vsem starim vlagateljem se izplačajo narasle obresti za II. semester 1940. v času od 1. februarja do 31. marca 1941. Po tem terminu nedvignjene obresti se prenesejo na nove, vsak čas razpoložljive račune.

2. Stare vloge v znesku din 44 milijonov 389.619'68 vlagateljev, s katerimi je banka sklenila posebne dogovore, se s 1. januarjem 1941. prenesejo na novo poslovanje proti 4% obrestovanju in se likvidirajo kot sledi: 20% dne 31. decembra 1941., 30% dne 31. decembra 1942. in 50% dne 31. decembra 1943.

Uprava banke obenem poziva preostale stare vlagatelje, ki želijo, da se njihove vloge prenesejo na novo poslovanje pod pogoji, navedenimi pod točko 2. tega načrta, da izroče tozadevne prijave na blagajnah njenih poslovalnic najpozneje do 31. marca 1941. Za te vlagatelje zapade prvi izplačilni obrok 1. aprila 1942.

Stanje Narodne banke

Po izkazu Narodne banke z dne 31. decembra 1940. se je njeno stanje v zadnjem tednu decembra spremenilo takole (vse številke v milijonih din):

Skupna zlata podloga se je zvišala za 74'8 na 2.740'0, in sicer zlato v blagajnah za 38'7 na 2 tisoč 247'6, zlato v tujini pa za 28'0 na 492'3.

Devize izven podloge so se pomnožile za 50'0 na 725'6.

Vsota kovanega denarja se je zvišala za 10'6 na 205'1.

Posojila so se skupno zmanjšala za 50'4 na 1.786'7, in sicer so padla menična za 56'2 na 1.674'1, lombardna pa se dvignila za 5'8 na 112'6.

Vrednostni papirji so izkazani v znesku 369'0, za 41'3 višje ko v prejšnjem izkazu.

Eskont bonov narodne obrambe se je zvišal za 366 na 6.941'0.

Vrednosti rezervnega fonda so izkazane za 15'4 višje v višini 266'7.

Razna aktiva so padla za 54'4 na 1.817'8.

Obtok bankovcev se je zvišal za 604'8 na 13.833'8, obveznosti na

pokaz pa so padle za 17'5 na 3 tisoč 531'2.

Skupno kritje je ostalo neizpremenjeno na 25'24%, samo zlato kritje pa se je zmanjšalo od 20'94 na 20'70%.

Spremembe v letu 1940.

Če primerjamo gornji izkaz z onim pred enim letom, dobimo naslednjo sliko:

Zlata podloga se je dvignila za 752 na 2.740, mnogo znatneje pa se je povišala stvarna vrednost zlate podloge, in sicer od 3.181'5 na 4.384'0.

Devize izven podloge so se zmanjšale za 6 na 725.

Vsota kovancev se je zmanjšala za 118 na 205.

Eskont bonov za narod. obrambo se je zvišal za 6.383 na 6.941.

Vrednostni papirji so zrastle za 39 na 4.369.

Razna aktiva so se zmanjšala za 766 na 1818.

Obtok bankovcev se je zvišal za 4.136 na 13.834.

Obveznosti na pokaz so se skupno zvišale za 1.813 na 3.532.

Posojila so se znatno znižala ter so padla menična posojila za 411 na 1674, lombardna pa za 25 na 113.

Zelo se je zvišala zadolžitev države, in sicer od 3625 na 10.001.

Skupno se je obtok bankovcev in obveznosti na pokaz zvišal od 11'41 na 17'36 milijarde din.

Kritje se ni dosti spremenilo ter znaša le nekaj nad 25%, kolikor je po zakonu določeno kot minimalno kritje.

Obrestna mera je ostala vse leto nespremenjena, čeprav bi bilo želeli, da bi se znižala, kar bi na vsak način dobro vplivalo na gospodarsko življenje.

*

Jugoslavenska banka v Zagrebu je sklenila in objavila, da izplačuje v bodoče vse vloge, in sicer tako na knjižice ko na tekoče račune. Vloge se morejo dvigniti tako pri centrali v Zagrebu, ko tudi pri vseh podružnicah v Beogradu, Ljubljani, Sušaku itd. Vloge, ki se ne bi dvignile, se ne bodo obrestovale po 2%, temveč po običajni sedanjosti obrestni meri.

Obtok romunskih bankovcev, ki je znašal v novembru 63'7 milijarde lejev, se je v decembru znižal za 2 milijardi, ker je sovjetska vlada vplačala za bankovce, ki so bili v prometu v Besarabiji na blokirani račun pri romunski Narodni banki dve milijardi lejev. Ta denar se bo sedaj porabil za plačilo romunskih naročil v Sovjetski Rusiji. Istočasno se je zvišala romunska zlata podloga od 32'06 na 32'09 milijarde lejev ter se je kritje bankovcev zvišalo od 41'01 na 41'07%, dočim zadostuje po zakonu 25odstotno kritje.

Nov kovinski denar po 5, 10 in 20 frankov bo izdala francoska vlada. Na kovancih bo lik maršala Pétaina.

Odstotek tolerance za kontrolirano blago

Urad za kontrolo cen je odobril obratom, ki so zavezani prijavljati proizvode, promet in zaloge kontroliranega blaga pri določanju teh količin naslednji odstotek tolerance: 1. 10% nad in pod dejanskimi količinami za surove in ustrojene kože kakor tudi za cevi iz kavčuka in druge izdelke iz kavčuka; 2. 6% nad in izpod dejanskimi količinami za kontrolirano manufakturno blago v trgovini na debelo ter 3. 5% za stavbeni les od iglavcev in listovcev, kjerkoli je in za drva v gozdu.

Za tihotapstvo v tovarnah jamči poslovodja, družba pa jamči za škodo

Izvelek iz ralsodbe drž. sveta z dne 2. oktobra 1940 št. 6775/40.

»Kar se pa tiče odgovornosti za dotično dejanje, predpisuje čl. 36. zakona o državni trošarini, da se kaznuje za dejanje, ki se zgodi v tovarni, katere ne vodi lastnik, temveč poslovodja, dotični poslovodja oz. njegov namestnik. Ko se je dotično dejanje izvršilo, je bil tožitelj poslovodja podjetja, kar niti sam ne zanika ter se je zato moral obsoditi. Neutemeljen je njegov tožbeni ugovor, da bi se morala kaznovati družba ter da bi smel priti on kot krivec v poštev šele takrat, če se kazni od družbe ne bi mogla izterjati, ker je v citiranem čl. 36. predpisano obratno: da se kaznuje poslovodja, družba pa samo jamči za odškodnino, na katero je bil poslovodja obsojen. Zato se je tudi morala pritožba v tem njenem delu zavrniti.

Zunanja trgovina

Naša trgovinska delegacija je pod vodstvom podguvernerja Nar. banke dr. Belina odpotovala v Berlin. Pogajala se bo zlasti o izvozu živine ter živalskih proizvodov. Določiti se morajo izvozni kontingenti in cene živine.

Klirinški promet z Grčijo je ukinjen ter se bo v bodoče plačeval naš izvoz in uvoz v devizah. Dokler pa so še grški boni v obtoku (dosedaj jih je še za 22 milijonov drahem) se more naš uvoz plačevati s temi boni.

Izvoz v šibeniški luki je znašal lani samo 180.000 ton, predlani pa 400.000 ton. Iz šibenika se izvažajo predvsem les, celuloza, boksit in sadra.

Konferenca vseh gen. direktorjev paroplovnih družb na Donavi bo od 22. do 24. januarja v Münchenu. Konferenca se udeležijo zastopniki beograjske Rečne plovbe.

Uprava bolgarske rečne plovbe je sklenila, da pristopi k kartelu podonavskih paroplovnih družb.

Generalni komisariat za težko in vojni industrijo je bil ustanovljen na Madžarskem. Glavna naloga komisariata je, da zagotovi potrebno proizvodnjo za vojsko v domačih tvornicah.

Podrobne odredbe o oskrbovalnih ustanovah

»Službene novine« z dne 4. januarja so objavile podrobne odredbe za izvrševanje uredbe o ustanovah za preskrbo. Posnema-mo najvažnejša določila:

Vse posle, ki so poverjeni z uredbo o preskrbovalnih ustanovah Direkciji za prehrano vodi direkcija po posebnem odseku za preskrbovalne ustanove (v bodoče samo odsek).

Posebne naloge odseka so, da skrbi za ustanovitev občinskih preskrbovalnih uradov ter potrošniških zajednic pri gospodarskih podjetjih, da opravljajo te svoje delo v smislu zakonitih predpisov, da sprejema prošnje za kredite in pripravi vse potrebno za sklenitev pogodb o kreditih, da skrbi za pravočasno vračanje kreditov, da skrbi za ev. potrebno nabavo denarnih sredstev in da vodi vse potrebne knjige o svojem poslovanju. Če direkcija za prehrano kreditira s posojili občinske preskrbovalne urade, ima pravico neomejene kontrole.

Občinske nadzorovalne urade nadzirajo v mestih bani, v drugih občinah sreski načelniki, potrošniške zajednice v mestnih občinah policijska oblast, kjer pa te ni, sreski načelniki.

Čl. 4. našteva nato dolžnosti upravnih oblasti glede delovanja mestnih preskrbovalnih uradov.

Inšpekcija dela pa nadzira pravilno organizacijo poslov potrošniških zajednic, nadzira pravilno oskrbovanje članov zajednic ter stavlja pristojni oblasti potrebne predloge v smislu čl. 11. in čl. 12. uredb o preskrbovalnih ustanovah.

Čl. 6. do 9. govore nato o dolž-

nostih občin. Čl. 9. pa se glasi: Obč. preskrbovalni uradi morajo prodajati nabavljena živila po nabavni ceni, kateri smejo za režijske stroške priračunati dodatek. Poleg tega imajo pravico na največ 2% od nabavne cene kot prispevek za rezervni fond, ki služi za kritje ev. izgub pri poslovanju.

V primeru, da se razdeljuje blago po trgovcih, združenih organizacijah in potrošniških zajednicah, sme urad določiti trgovcem, za drugam ali potrošniškim zajednicam način, kako morajo razdeljevati blago med svoje odjemalce oz. člane.

Potrošniške zajednice

Čl. 10. pravi, da morajo vsa gospodarska podjetja, ki zaposlujejo več ko 50 delavcev ustanoviti potrošniške zajednice. Predsednika zajednice določi podjetje, predsednik pa ostale člane uprave.

Uprave teh zajednic morajo predpisati pravilnike o ustanovitvi in delu potrošniških zajednic. Ti se morajo predložiti pristojnim občinim upravnim oblastem v petih izvodih. V teh pravilnikih se mora predpisati tudi način sodelovanja, če je več podjetij ustanovilo skupno potrošniško zajednico.

Če število delavcev in nameščenecv v skupni potrošniški zajednici dveh ali več podjetij šteje več ko tisoč članov, se mora za vsak začetni tisoč ustanoviti vsaj ena prodajalnica.

Čl. 11. Uprave potrošniških zajednic morajo zahtevati potrebni obratni kapital od podjetja in nadalje postopati po predpisih uredb. O ustanovitvi zajednice se morajo obvestiti direkcija za prehra-

no, pristojne zbornice in inšpekcije dela.

Čl. 12. Če se pri gospodarskem podjetju ustanovi potrošniška zajednica ter k njej pristopita dve tretjini delavcev in nameščenecv tega podjetja, ni podjetje zavezano ustanoviti potrošniško zajednico oz. obstoječo še nadalje voditi, od podjetja prejeti obratni kapital pa se mora vrniti podjetju po prenehanju njegove obveznosti ustanovitve in vodenja zajednice.

Potrošniške zajednice niso dolžne ustanoviti podjetja, če sta dve tretjini delavcev in nameščenecv že organizirani v obstoječih nabavljajnih združenjih.

Iz čl. 13. Pristojna upravna oblast imenuje na predlog pristojne inšpekcije dela pri podjetjih, ki ne bi pravočasno ustanovila potrošniških zajednic, komisarija, ki ustanovi in vodi zajednico. Podjetje mora tako ustanovljeni zajednici dati na razpolago potrebni obratni kapital in po možnosti tudi potrebne prostore (za skladišče in pisarno).

Čl. 14. Zasebna gospodarska podjetja ne morejo od vloženega obratnega kapitala v potrošniške zajednice zahtevati nikakih obresti.

Občinski preskrbovalni uradi, katere kreditira direkcija za prehrano, smejo imeti v svojih blagajnah največ 15.000 din gotovine za ev. manjša dnevna izplačila, vse ostalo pa morajo nalagati na tekoči račun Priv. agr. banke, kjer pa te ni, na tekoči račun Poštne hranilnice.

Naročajte in širite „Trgovski list“!

Amerika na prehodu

Ch. A. in M. B. Beard

(Nadaljevanje.)

Reforma in rešitev

Svoj nastopni govor dne 4. marca 1933. je začel Roosevelt z besedami: »To je dan narodnega posvečenja«, in s tem izredno dobro pogodil ljudsko razpoloženje. Pozval je narod v stiski sredi svetovne stiske, da gre naprej in premaga krizo kot zvesta armada pod vodstvom, ki je bilo pravkar izročeno njegovi skrbi. Upa, da bo mogoče ukreniti vse potrebno z normalnim zakonodajnim postopkom. Če pa kongres ne bi našel ali sprejel potrebnih ukrepov in bi položaj ostal kritičen, je dejal Roosevelt: »se ne bom umikal jasni dolžnosti, ki bo tedaj padla name. Prosil bom kongres za edino preostalo orožje proti krizi — široko eksekutivno oblast za boj proti krizi, tako veliko oblast, kakršno bi dobil, če bi dejansko prodrl zunanji sovražnik v našo deželo. Ne dvomimo v bodočnost bi-

stva demokracije. Ljudstvo Združenih držav ni odreklo. V sili so dali mandat, da želijo neposredne in močne dejavnosti. Zahtevali so disciplino in usmerjenje z vodstvom. Za sedaj so izbrali mene za orodje svojih želja. V duhu, kakor mi je bila oblast dana, jo sprejemem.«

Ne da bi čakal na sestanek kongresa 9. marca, je predsednik Roosevelt začel delovati že v nedeljo po svojem nastopu. Njegovi svetovalci so bili našli neki vojni statut (uredbo) iz leta 1917., ki je dajal predsedniku skoraj popolno oblast nad tujimi devizami, zlatom, srebrom in valuto vobče. Na podstavi te uredbe je izdal Roosevelt že v ponedeljek zjutraj odlok, da morajo biti vse banke zaprte od 6. do 9. marca, in takrat je podaljšal veljavnost odredbe še do preklica. Namen je bil preprečiti run na banke in vzdržati status quo, dokler bi kongres ne utegnil sprejeti primernih novih zakonov.

Ko se je 9. marca zbral kongres, je zahteval predsednik bianco-avtoriteto nad bankami, in to v

obliki zakona. Z izredno naglico in soglasnostjo so poslanci in senatorji še isti dan sprejeli zakon. Dokazano je bilo, da lahko demokracija hitro deluje.

Novi zakon je dal predsedniku oblast, da v času vojne ali »v drugem primeru narodne nujnosti« odredi izredne ukrepe glede na valuto in bančništvo. Med drugim je dajal oblast finančnemu ministrstvu, da izsili oddajo zlatega denarja, nekovanega zlata in zlatih certifikatov v zameno za drug denar z zakonitim obtokom v Združenih državah. Izdelale so se določbe, po katerih so mogli denarni zavodi posameznih držav in zvezni najemati posojila pri Obnovitveni denarni družbi (Reconstruction Finance Corporation). Izvedlo se je povečanje denarnega obtoka za neposredne potrebe, in to z blagajniškimi zapiski (notami), danimi federalnim rezervnim bankam na podlagi federalnih obveznic in drugih prednostnih papirjev.

S pooblastilom iz tega zasilnega zakona je finančni minister dovo-

lil postopno odpiranje bank še med preiskavami. Do konca maja je bilo že skoraj 18 tisoč bank odprtih brez vsakršne omejitve prometa. Ker je bilo v njih skoraj 90 odstotkov vseh vlog, se je zdelo, da je denarna kriza premagana.

Kmalu pa je prišlo do zelo važnih fiskalnih dogodkov. Med temi je bilo eden prvih opuščanje, če ne popolna opustitev zlatega kritja kot temelja denarnega sestava. Zlati standard je bil v USA prav za prav šele trideset let star, toda dobil je v tem času lastnosti nekakega fetiša, svete stvari, neobhodno potrebne za delovanje industrije in trgovine. Niti dejstvo, da je Velika Britanija, moderni početnik svetovnega zlatega standarda, zdaj opustila ta sistem, ni dovolj vplivalo na ameriške gospodarstvenike, da bi spremenili svoje stališče. Predsednik pa se je uveril, da zlato navsezadnje le ni nebeški steber, in bodisi iz potrebe ali pa zaradi politike so Združene države počasi sledile Angliji. Ze zapiranje bank je bilo omejilo zlati standard, kajti državljani ta-

krat niso mogli zahtevati zlata za svoje zlate certifikate. Omejil se je še bolj odkar so bile banke spet odprte, kajti prepovedano je bilo izplačevanje v zlatu ali izplačevanje zlatih certifikatov. Naslednji korak je bil storjen 5. aprila s predsednikovo naredbo o prisilni oddaji vsega zlata Federalnim rezervnim bankam do 28. aprila. Dodatek k tej naredbi je v avgustu prepovedal vsako privatno lastništvo kovanega ali nekovanega zlata in vse zasebno poslovanje z zlatom.

Prepoved poslovanja z zlatom je načela vprašanje javnih in zasebnih pogodb z zlato klavzulo. Te pogodbe so obsegale milijardne vrednosti. Seveda je bila izpolnitev te klavzule le teoretična možnost, toda sedaj je postala tudi teoretično nemogoča. Zato sta predsednik in kongres s posebno uredbo izrekla, da bi bilo plačevanje v zlatu nasprotno javnim koristim in odredila plačevanje v kateri koli izmed veljavnih valut. Za prihodnost je pa kongres prepovedal sklepanje pogodb z zlato klavzulo. (Dalje prihodnjih)

Trgovinski register

Vpisale so se izpremembe in dodatki pri naslednjih firmah:

Automontaža, d. d. Ljubljana. Izbrise se član upravnega sveta Jenko Tihomil.

Centropapir, družba z o. z., Ljubljana. Izbrisejo se poslovodja inž. Hans Frankl ter Bojanu Mirkotu in Dalleore Danici podeljeni prokuri.

Družba za upravo »Tabora«, družba z o. z., Ljubljana. Spremenila se je družbena pogodba. Od osnovne glavnice v višini 200.000 din je vplačano v gotovini 198.500 din. Izbrisejo se poslovodje: Josip Turk zbog smrti ter Engelbert Gangl, Franjo Medič in Evgen Lovšin, vpišejo pa se poslovodje: inž. Ladislav Bevc, dr. Pavel Pestotnik in Ivan Lozej, zasebni uradnik, vsi v Ljubljani.

Koblencec Ignac Sinova, Sv. Jurij. Obratni predmet: izvozna in uvozna trgovina z mešanim blagom in deželnimi pridelki, jajci, perutnino in divjačino na malo in veliko. Obratni predmet odslej: Trgovina z mešanim blagom na drobno ter z deželnimi pridelki, jajci, perutnino in divjačino.

Tovarna za špirit in drože d. d. v Rušah je na podlagi pravnomorne odločbe banske uprave razpuščena in se njena imovina likvidira. Likvidatorji: Anton Peteln, prokurist Ljubljanske kreditne banke v Ljubljani, dr. Glančnik Franc, posestnik v Krčevini in Drago Klobučar, bančni ravnatelj v p. v Mariboru.

Viktor Glaser, Ruše, lesna trgovina. Obratni predmet se je razširil na »izvoz lesa«.

Julio Meinel, d. d. Ljubljana. Podružnica Maribor. Glavni sedež družbe se prenese iz Ljubljane v Zagreb. Spremenila so se pravila družbe. Poslovanje tvrdke se je spremenilo tako, da se bo tvrdka bavila poleg dose-danjih poslov tudi še s trgovino z delikatesno in suhomesnato ro-bo ter z mlino za mletje kave. Izbrisejo se dosedanj člani upravnega sveta: dr. Ehrlich Leopold, dr. Gaj Emil, dr. Kuhelj Karel, Rudolf Kraus, Josip Perdan, Hugo Schwarz in dr. Fran Windischer ter prokurist Andrej Lovrič, vpišejo pa se novi člani upravnega sveta: Lukmann Josip, Ljubljana, Aleksandrova c. 9., Meinel jun., Dunaj, Pfannl Franz, Dunaj, dr. Stjepan Skulj, Zagreb, Gustav Kafka iz Zagreba in Magarašević Dimitrije, Beograd.

Izbrisale so se naslednje tvrdke:

»Pomonac«, trgovina in eksport sadja, Zalec — zaradi opustitve obrata.

Dental-depot-Dentes, družba z o. z. v likvidaciji — zaradi končane likvidacije.

Avugst Kinel, Sv. Jurij pri Celju, trgovina s senom in slamo ter deželnimi pridelki — zaradi smrti.

Javno skladišče Fohn in drug v Celju. Tvrdka še ni pričela obratovati.

Uradno je bila po izvršeni likvidaciji črtana tvrdka »Tovarna industrije gumbov«, družba z o. z. v likvidaciji.

Iz združnega registra:

Vpisali sta se: Nabavna in prodajna zadruga v Rajhenburgu ter Strojna zadruga občine Zmonec. Izbrisale so se naslednje zadruge: Zadruga elektrarne v Trbovljah, Česma industrijska zadruga v Črni pri Prevaljah, Zadruga elektrarna v Makolah, Zadruga posredovalnica v Mariboru, Pašniška in gozdna zadruga v Selnici ob Dravi ter Ljudska hranilnica v likvidaciji v Slovenjem Gradcu.

Nepotrebne prijave kuriva

Velike pogreške rednega mesečnega prijavljanja zalog, ki nalaga trgovcem toliko pisarij, nazorno predočuje primer trgovine s kurivom. Tu trgovska stroka prevaža blago iz rok producenta v roke konsumenta. Trgovci s kurivom razprodajo blago že v prvih dneh po dostavi in tako sploh nimajo zalog, o katerih bi mogli v Beogradu voditi evidenco.

Ko je stopila v veljavo uredba o kontroli cen, je banska uprava po vlogi Združenja trgovcev odredila, da trgovcem s kurivom ni treba vlagati prošnje za odobritev cen premogu, dočim določa cene drvam lokalna upravna oblast, v Ljubljani mestni aprovizacijski urad. Naredba o prijavljanju zalog, ki je bila 18. decembra 1940. objavljena v »Službenih novinah«, pa določa: »Vsi trgovski obrati s kurivom, ki nabavljajo vagonске pošiljke zaradi nadaljnje prodaje, veljajo za trgovske obrate na debelo ne glede na njih protokolacijo.«

To določilo nima stvarne podlage, dokazuje pa nevednost o poslovanju prizadete trgovske stroke. Trgovci s kurivom ne morejo biti uvrščeni med trgovce na debelo, ker premog sproti naročajo in kupujejo, da ga prodajo konsumentu ne pa drugim trgovcem, in ker nimajo nobene možnosti udeležbe pri licitacijah, ki si jih producenti sami pridružujejo. Vsi transporti premoga gredo po železnici in so vagonska naročila in pošiljke sploh edina možnost dobave. Pri predmetih, kakor so premog in drva, je treba delati razliko med dobavno in transportno enoto. Stvarno so vsa naročila trgovcev s kurivom samo transportne enote, ker se izpod vagonске pošiljke blago po železnici normalno sploh ne dostavlja. Jasno je torej, da je redno mesečno prijavljanje zalog kuriva odveč in da trgovci s kurivom, ki blaga ne preprodajajo drugim trgovcem, samo zaradi vagonskih pošiljk ne morejo veljati za trgovce na debelo.

Naivnejše spremembe v taksnem zakonu

»Službene novine« z dne 1. januarja so objavile uredbo o spremembah in dopolnitvah zakona o taksah, ki prinaša naslednje najvažnejše spremembe:

Čl. 56.a taksnega zakona se ukinja, kar pomeni, da se morajo listine taksirati v roku 15 dni ali pa plačajo takso. Dosedaj pa je bilo tako, da se je plačevala taksa le, če so finančni organi našli ne-kolkovane listine. V bodoče bo torej stranka kaznovana brez ozira na to, če je sama prijavila ne-kolkovanje listine ali ne. Zadoštuje za kazni, da ni bila listina v roku 15 dni kolkovana.

Opozarjamo zato vse, da do dne 1. marca kolkujejo vse listine, ker stopi ukinjenje čl. 56.a v veljavo 60 dni po objavi uredbe, t. j. dne 1. marca.

Zvišanje takse na delnice in na pogodbe o trg. družbah. Druga važna sprememba se tiče zvišanja takse na delnice in družbene pogodbe. Delnice, ki se glase na ime, se bodo v bodoče kolkovale s 3% nominalne vrednosti (dosedaj z 1 5/10%), taksa od delnic, ki se glase na prinosnika se zviša od 3 na 6%, taksa na pogodbe o trg. družbah se zviša od 1 na 2%.

Povečane so nadalje tudi prenosne takse. Uvaja se sistem progresivnega obdačevanja. Poleg progresivne stopnje pa se uvaja še posebna taksa v višini 1% v korist fonda za zidanje, popravilo in opremo sodnih poslopj ter za urejanje zemljiških knjig. Zvišane prenosne takse kažejo naslednje spremembe: od posestva v vrednosti 200.000 se bo v bodoče plačevalo 6% plus 1% za sodni fond, od vrednosti nad 200.000 din do 1 milijona din se bo plačevalo 7% plus 1% za sodni fond, na vrednosti od 1 do 5 milijonov 8% plus 1%, nad 5 milijonov din pa 10% plus 1%. Občinske takse ostanejo nespremenjene in največja prenosna taksa ne more znašati več ko 12%.

Ukinjen je nadalje predpis, po katerem se prenos od oseb, ki so plačali ekvivalent (dopolnilno

prenosno takso), na osebe, ki so prav tako plačale to takso, bile oproščene prenosne takse. V bodoče se za takšne prenose plača le polovica takse, pri prenosih posestev pravnih oseb na osebe, ki tega ekvivalenta ne plačajo, pa se plača polna prenosna taksa. Ta sprememba gre torej v breme zlasti delniških družb.

Vsak hišni lastnik mora nadalje po novi uredbi skleniti z zakupnikom lokala pismeno pogodbo brez ozira na vrednost letne najemnine. V bodoče se bodo torej morale take pogodbe sklepiti tudi za najemnine izpod 200 din mesečno, kar je pač zelo nesocialno.

Zvišana je nadalje taksa za izvensodne poravnave od 1 na 2%.

Za delniške in druge gospodarske družbe je važna sprememba čl. 37. tarife. V bodoče morajo vse družbe prijaviti tekoče račune v svojih knjigah, in sicer najkasneje do 15. januarja oz. do 15. julija vsakega leta. To prijavo morajo vložiti tudi v primeru, da tekočih računov nimajo ter morajo izrečno navesti, da jih nimajo.

Taksa za vloge na državne oblasti znaša v bodoče 10 din od pole, ne pa pavšalno 10 din kakor dosedaj. Kot pola se smatra list s površino 1750 cm² in manj. Če je pola manjša, se plača taksa kakor od cele pole, če je pa večja, pa tolikokrat, kolikokrat je površina večja od 1750 cm², in sicer brez ozira na to, če je vsa površina izpisana ali ne. Vsaka začeta pola se smatra kot polna.

V zvezi s tem so spremenjene tudi tožbe na državni svet, za katere velja isto načelo.

Podaljšanje zaštite

Ministrstvo za trgovino in industrijo je podaljšalo Občinski hranilnici v Marenbergu odložitev plačil starih dolgov do 24. junija 1941. ob znižani obrestni meri po 2%.

Doma in po svetu

»Hrvatski dnevnik« razpravlja o možnih spremembah v vladi, ki pa bi se izvršile šele po pravoslavnih božičnih praznikih. Nezasedeni sta sedaj notranje in prosvetno ministrstvo, prvo vodi predsednik vlade, drugo pa dr. Krek. List pravi, da bodo Slovenci še nadalje ohranili dve mesti v vladi.

V tednu velike zimske pomoči je po radiu govoril zagrebški župan Starčević o nujni potrebi, da vsi premožnejši prebivalci darujejo za zimsko pomoč. Takoj za njim je govoril ljubljanski župan dr. Adlešič, ki je med drugim tudi omenil, koliko je Ljubljana storila za revno prebivalstvo, da je prosjačenje danes skoraj popolnoma izginilo, ker so ustanovljene za revno prebivalstvo ljudske kuhinje.

Sedanji hrvatski podban dr. Krbek bo baže odstopil in se znova posvetil profesuri, za podbana pa bo najbrže imenovan Srb iz Hrvatske.

Jugoslovanski in italijanski orožniki ter člani finančne straže so si na Novo leto medsebojno čestitali na mostu čez Rečino Novo leto ter se obdarovali.

Ves občinski odbor v Stari Loki je odstopil.

Na skupščini Delavske zbornice v Zagrebu je bilo med drugim konstatirano, da prodajajo hrvatski premogovniki drž. železnicam premog za 35% izpod oblasno dovoljenih cen. Položaj premogovnikov je zato silno težaven in bodo morali ustaviti obratovanje, da železnica ne zviša odkupne cene. Delavska zbornica zato zahteva, da se cene zvišajo, da ne bodo rudarji brez posla. Na skupščini je bil tudi sprejet predlog, da se zbornica preimenuje v Hrvatsko delavsko zbornico.

Volitve obratnih zaupnikov, ki bi morale biti ta mesec, je banska uprava »iz gotovih razlogov« — kakor poroča »Slovenski delavec« — odložila. »Slovenski delavec« tudi poroča, da je volivna borba obetala njegovim pristajšem zelo časten izid. Ali ne več?

Naši parniki bodo znova začeli vzdrževati redno zvezo z Ameriko. Na odhod se pripravljata sedaj parnika »Petar« in »Pavle« družbe »Mirovič«. »Petar« odpluje v Sušak, kjer prevzame tovar tobaka za Ameriko. Za potovanje v Ameriko se pripravljata tudi parnik »Solne«. Nekateri naši parniki bodo tudi prevzeli prevoze žita za Rdeči križ. Iz Dubrovnika je odplul v Južno Ameriko oz. v Buenos Aires tovarni parnik »Serafino Topić«.

Naš parnik »Srebre« je nasel na plitvino v zalivu Tiraše v Kotorski boki. Navzlic silnemu neurju se je posrečilo mornarjem vojne mornarice, da so rešili vso posadko.

Na mnogih krajih naše obale so našli številne ostanke potopljenih ladij.

Prvi delavski kinematograf je začel v Zagrebu obratovati v poslopju delavske zbornice.

Iz Zagreba poročajo, da je bil neki policijski stražnik v samotni ulici od neznanec ustrujen.

Zagrebska občina otvori 15. januarja 3. javno ljudsko kuhinjo v Zagrebu. Skupno bodo s tem izdajale zagrebske mestne kuhinje dnevno po 2500 obrokov.

Veliki francoski filozof Bergson je umrl v Parizu v starosti 81 let. Njujorski tednik »Times« je objavil rezultat svojega razpisa za naslov »največjega moža v letu 1940.« Večino glasov je dobil Churchill, pred enim letom je dobil ta naslov Hitler, leta 1938. pa Stalin.

Na Dublin, glavno mesto Irske, je bilo vrženih v noči na petek več bomb ter sta bili dve hiši porušeni, več pa resno poškodovanih. Irska vlada je naročila svojemu zastopniku v Berlinu, da vložijo oster protest proti bombardiranju. Irska vlada zahteva tudi polno povrnitev škode.

Med londonsko in madridsko vlado je bil sklenjen sporazum o zaščiti britanskih posestev v Tangerju.

Vsak dan odhaja več ameriških ladij iz Amerike v Anglijo, kakor poroča list »New York Times«. Zlasti prevajajo te ladje volno iz Avstralije, mlečne izdelke iz Nove Zelandije ter bombaž iz Indije.

V Turčiji so bile pretekli teden nadomestne volitve za šest poslancev. Izvoljeni so bili samo vladni kandidati.

»Religioni Internazionali« poročajo, da zahteva Sovjetska Rusija v donavski komisiji isti položaj, kakor ga zavzema Nemčija.

Iz Rima se poroča, da je prišla iz Ankare vest, da je turška vlada odklonila podaljšanje trgovinske pogodbe z Italijo, ki je potekla ob koncu leta. Ni zato izključeno, da pride do popolnega pretrganja tr-

govinskih odnošajev med Turčijo in Italijo.

Iz istega vira se poroča, da je turška vlada zahtevala od parlamenta pooblastilo, da rekvirira vse parnike in da sklene s tujimi državami trgovinske pogodbe, ki jih smatra za koristne. Proračunski odbor je dovolil 2 milijona turških lir za nakup železniškega materiala v Angliji. Italijanski listi pišejo na podlagi vseh teh vesti, da se Turčija vedno bolj orientira v angleškem smislu.

Uradni list francoske vlade v Vichyju se ne imenuje več »Journal Officiel de la Republique Française«, temveč samo »Journal Officiel de l'Etat Français« (ne več uradni list republike Francoske temveč samo Uradni list francoske države). To je tudi v skladu z oficialnim imenom sedanje Francije, ki se imenuje namesto »Republika Francoska« »Država Francoska«.

Šest francoskih parnikov je natočil v Argentini žito. Popolnoma neznano je, kako nameravajo te ladje prodati britansko blokado.

Velika francoska podmornica »Sfax« ter pomožna ladja »Rome« sta bili potopljena s torpedi neznanе podmornice. Angleži pravijo, da v trenutku napada ni bilo 500 milj daleč od kraja torpediranja nobene angleške podmornice.

Japonski listi ostro pišejo proti predsedniku Rooseveltu, ker da ameriška pomoč Angliji in Kitajski ni več v skladu z ameriško nevtiralnostjo.

Zbirka uredb, pravilnikov, naredb in navodil o pobijanju draginje, kontroli cen in prehrane

Referenta Urada za kontrolo cen v Beogradu Mitraković Milinko in Zerve Drago sta izdala pod naslovom »Zbirka uredab, pravilnika, naredba i uputstava o suzbijanju skupocine, kontroli cena i ishrani« posebno knjigo, v kateri so zbrani vsi predpisi, ki se nanašajo na pobijanje draginje, kontrolo cen na veliko in malo, kontrolo zaloge blaga, zbiranje življenjskih potrebščin, prehrano prebivalstva, reguliranje prodaje blaga, cene stanovanj in lokalov (zadnje uredbe) les, olje, milo, gumo, bombaž, parafin itd. Razen tega vsebuje knjiga vse odločbe pristojnih ministrstev, ki se nanašajo na kontrolirane predmete, kakor tudi odločbe, navodila in razpise urada za kontrolo cen v zvezi s kontrolo in maksimiranjem teh predmetov. Knjiga stane v predprodaji din 40.—, po izdaji din 50.—. Naroča se pri Knjižari »Akademija«, Beograd, Knez Mihajlova 18. Denar je nakazati na čekovni račun št. 57572.

Konkurzi - poravnave

Razglašen je konkurz o premoženju zapuščine po pok. Mautnerju Antonu, les. trgovcu v Oplotnici. — Konkurni komisar Levstek, upravnik mase odvetnik dr. Štrajcar. Prvi zbor upnikov pri sodišču v Slov. Konjicah dne 14. januarja ob 9., oglasitveni rok do 10. februarja, ugotovitev narok dne 25. februarja ob 9. uri.

Odpravlja se konkurz, ki je bil razglašen o imovini posestnika Edvarda Meesnela, ker je bila sklenjena prisilna poravnava.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki dejansko plačani!

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Koliko trgovcev gre na letni dopust in odmor?!

1—2%!! Vsi drugi pa se mučijo in delajo brez ozira na zdravje!

Zato vsaj doma pijte

RADENSKI ZDRAVILNI VRELEC

istega »rdečimi srci«.

»ašo najboljšo prirodno mineralno vodo. Zdravje in užitek!